

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก.

ตำแหน่งสื่อขอสัมภาษณ์เพื่องานวิจัย

ภาคผนวก ข.

ตัวอย่างแบบสัมภาษณ์เพื่องานวิจัย

ตัวอย่างแบบสัมภาษณ์เพื่องานวิจัย

ตอนที่ ๑ ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อ.....นามสกุล.....อายุ.....
ปีการศึกษา.....อาชีพ.....

ตอนที่ ๒ แบบสัมภาษณ์เพื่องานวิจัย

คำชี้แจง

๑. การสัมภาษณ์ในครั้งนี้ เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยในบทที่ ๓-๔ ซึ่งมีจุดประสงค์หลักที่อยากจะทราบ คือ ปัญหาของครอบครัวไทย ความซื่อสัตย์สามารถนำไปใช้แก้ไขปัญหาคครอบครัวได้อย่างไรบ้าง ความซื่อสัตย์มีความสำคัญต่อบุคคลในครอบครัวอย่างไร และหลักธรรมใดบ้างที่สามารถนำไปเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวได้อย่างไรบ้าง

๒. อยากจะทราบแนวความคิดของผู้ที่ให้การสัมภาษณ์ใน เรื่องหลักธรรมที่มีอิทธิพลต่อบุคคลและครอบครัวที่สามารถนำไปใช้แก้ไขปัญหาคครอบครัวได้อย่างไรบ้าง เช่น หลักมนุษยธรรม (ศีล ๕) หลักภราดรธรรม ๔ หลักพรหมวิหารธรรม ๔ ทิศ ๖ และแนวทางใดบ้างที่ทำให้ครอบครัวมีความเข้มแข็งและความสุขได้อย่างไรบ้าง ?

ตอนที่ ๓ คำถามในประเด็นต่าง ๆ

๑. ปัญหาการขาดความซื่อสัตย์ของครอบครัวไทยคืออะไร มีสาเหตุมาจากอะไร มีอะไรบ้าง ?

.....

๒. ความซื่อสัตย์มีความสำคัญต่อการครองเรือนได้อย่างไรบ้าง ?

.....

๓. ความซื่อสัตย์มีความสำคัญต่อสามภรรยาได้อย่างไรบ้าง ?

.....

๔. ท่านคิดว่า มีแนวทางการนำความซื่อสัตย์หรือหลักธรรมใดบ้าง ที่สามารถนำมาแก้ปัญหา
ครอบครัวในปัจจุบัน ?

.....

ตอนที่ ๔ ประเด็นหลักธรรมสำหรับครอบครัวไทย

๑. ท่านคิดว่า การสร้างความซื่อสัตย์ตามหลักศีล ๕ มีความสำคัญต่อบุคคลในครอบครัวอย่างไร
บ้าง ?

.....

๒. ท่านคิดว่า การสร้างความซื่อสัตย์ตามหลักภราดรธรรม ๔ มีความสำคัญต่อบุคคลในครอบครัว
อย่างไรบ้าง ?

.....

๓. ท่านคิดว่า การสร้างความซื่อสัตย์ตามหลักพรหมวิหารธรรม ๔ มีบทบาทหน้าที่บิдамารดาภิ
บุตรธิดาได้อย่างไรบ้าง ?

.....

๔. ท่านคิดว่า การสร้างความซื่อสัตย์ตามหลักทศ ๖ เพื่อสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นได้อย่างไร
บ้าง ?

.....

๕. ท่านมีแนวทางในการนำความซื่อสัตย์ มาใช้เสริมสร้างความเข้มแข็งในครอบครัวไทยให้มี
ความสุขได้อย่างไรบ้าง ?

.....

ภาคผนวก ค.
ประเภทบุคคลในครอบครัว

ประเภทบุคคลในครอบครัว

ตาราง : การเปรียบเทียบประเภทของภรรยาสามี มีอยู่ ๗ ข้อ ดังต่อไปนี้

ข้อ	ประเภทของภรรยา ^๑	ประเภทของสามี
๑	ภรรยาเยี่ยงเพชฌฆาต (วธกภริยา)	สามีเยี่ยงเพชฌฆาต (วธกภัสดา ^๒)
๒	ภรรยาเยี่ยงโจร (โจรภริยา)	สามีเยี่ยงโจร (โจรภัสดา)
๓	ภรรยาเยี่ยงนาย (อัยยภริยา)	สามีเยี่ยงนาย (อัยยภัสดา)
๔	ภรรยาเยี่ยงมารดา (มาตาภริยา)	สามีเยี่ยงบิดา (ปิตาภัสดา)
๕	ภรรยาเยี่ยงน้องสาว (ภคินีภริยา)	สามีเยี่ยงพี่ชาย (ภاتاภัสดา)
๖	ภรรยาเยี่ยงสหยา (สาขาภริยา)	สามีเยี่ยงสหยา (สาขาภัสดา)
๗	ภรรยาเยี่ยงทาสี (ทาสีภริยา)	สามีเยี่ยงทาส (ทาสภัสดา)

ตาราง : การเปรียบเทียบคู่สามีภรรยา ๔ ประเภท

ข้อ	การเปรียบเทียบคู่สามีภรรยา ^๓
๑	สามีผิอยู่ร่วมกับภรรยาผิ
๒	สามีผิอยู่ร่วมกับภรรยาเทวดา
๓	สามีเทวดาอยู่ร่วมกับภรรยาผิ
๔	สามีเทวดาอยู่ร่วมกับภรรยาเทวดา

^๑ อัง. สดุดก. (ไทย) ๒๓/๖๓/๑๒๒-๑๒๕.

^๒ ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒. (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์, ๒๕๔๖), หน้า ๘๑๕.

^๓ อัง. จตุกก. (ไทย) ๒๑/๕๓/๘๘-๙๐.

ตาราง : บุตร ๓ ประเภท

ข้อ	ประเภทของบุตรโดยกำเนิด ^๔	ประเภทของบุตรโดยคุณธรรม ^๕
๑	บุตรหรือลูกศิษย์ (อันเตวาสี)	บุตรที่มีคุณธรรมสูงกว่าบิดามารดา (อภิชาตบุตร)
๒	บุตรหรือลูกเลี้ยง (ทินนโก)	บุตรที่มีคุณธรรมเสมอบิดามารดา (อนุชาตบุตร)
๓	บุตรหรือลูกในไส้ (อัตรโฆ)	บุตรที่มีคุณธรรมต่ำกว่าบิดามารดา (อวชาตบุตร)

^๔พ.ช. (ไทย) ๒๓/๒๕๓/๕๘๑.

^๕พ. อิติ. (ไทย) ๒๕/๓๔/๔๓๑-๔๓๓.

ภาคผนวก ง.
หลักธรรมสำหรับครอบครัว

หลักธรรมสำหรับครอบครั

ตาราง : สมชีวิธรรม ๔^๖

สมชีวิธรรม คือ หลักธรรมของคู่ชีวิต ธรรมที่จะทำให้คู่สมรสมีชีวิตสมหรือสม่ำเสมอกลมกลืนกัน อยู่ครองรักกันชียาว มีอยู่ ๔ ประการ^๗ ได้แก่

๑	สมสัทธา	มีศรัทธาสมกัน
๒	สมลีลา	มีศีลสมกัน
๓	สมจาคา	มีจาคะสมกัน
๔	สมปัญญา	มีปัญญาสมกัน

ตาราง : ฌราวาสธรรม ๔^๘

ฌราวาสธรรม คือ ธรรมสำหรับฌราวาส ธรรมสำหรับการครองเรือน หลักครองชีวิตของคฤหัสถ์ มีอยู่ ๔ ประการ^๙ ได้แก่

๑	ตักขะ	ความจริง ซื่อสัตย์
๒	ทมะ	ความข่มใจ การฝึกฝน
๓	ขันติ	ความอดทน
๔	จาคะ	การบริจาค ความเสียสละ

^๖อ.จตุกก. (ไทย) ๒๑/๕๕/๕๔.

^๗พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม, (กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ครั้งที่ ๑๖, บริษัท เอส. อาร์. พรินติ้ง แมส โปรดักส์ จำกัด, ๒๕๕๑), หน้า ๑๔๒.

^๘ถ.ส. (ไทย) ๑๕/๘๔๕/๓๖๑, พ.ศ. (ไทย) ๒๕/๓๑๑/๓๖๑.

^๙เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๑๔.

ตาราง : พรหมวิหารธรรม ๔^{๑๑}

พรหมวิหาร คือ ธรรมเครื่องอยู่อย่างประเสริฐ ธรรมประจำใจอันประเสริฐ หลักความประพฤติที่ประเสริฐบริสุทธิ์ ธรรมที่ต้องมีไว้เป็นหลักใจและกำกับความประพฤติ จึงจะชื่อว่า ดำเนินชีวิตหมดจด และปฏิบัติตนต่อมนุษย์สัตว์ทั้งหลายโดยชอบ มีอยู่ ๔ ประการ^{๑๑} ได้แก่

๑	เมตตา	ความรัก ความปรารถนาดีอยากให้เขามีความสุข
๒	กรุณา	ความสงสาร คิดช่วยให้เขาพ้นทุกข์
๓	มุทิตา	ความพลอยยินดี
๔	อุเบกขา	ความวางใจเป็นกลาง

ตาราง : กุลจิรัฏฐิติธรรม

กุลจิรัฏฐิติธรรม คือ ธรรมสำหรับดำรงความมั่งคั่งของตระกูลให้ยั่งยืนมีอยู่ ๔ ประการ^{๑๒} ได้แก่

๑	นัฏฐกเวสนา	ของหายของหมด รู้จักหามาไว้
๒	ชินณปฏิสังขรณา	ของเก่าของชำรุด รู้จักบูรณะซ่อมแซม
๓	ปริमितปานโภชนา	รู้จักประมาณในการกินการใช้
๔	อธปัจจสีลวันตสถาปนา	ตั้งผู้มีศีลธรรมเป็นพ่อบ้านแม่เรือน

^{๑๑}ที.ม. (ไทย) ๑๐/๓๒๓-๓๒๕/๒๕๖-๒๕๗.

^{๑๑}เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๒๔.

^{๑๒}เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๑๓.

ภาคผนวก จ.
หลักธรรมสำหรับทางด้านเศรษฐกิจ

หลักธรรมสำหรับทางด้านเศรษฐกิจ

ตาราง : สุขของภุคหัตถ์ ๔

สุขของภุคหัตถ์ คิหิสุข กามโกคิสุข คือ สุขของชาวบ้าน สุขที่ชาวบ้านควรพยายามเข้าถึงให้ได้สม่ำเสมอ สุขอันชอบธรรมที่ผู้ครองเรือนควรมี มีอยู่ ๔ ประการ^{๑๓} ได้แก่

๑	อติสุข	สุขเกิดจากความมีทรัพย์ หมายถึง ความภูมิใจ เอิบอ้อมใจ ว่าตนมีโภคทรัพย์ที่ได้มาด้วยน้ำพักน้ำแรงความขยันหมั่นเพียรของตน และโดยชอบธรรม
๒	โกคิสุข	สุขเกิดจากการใช้จ่ายทรัพย์ หมายถึง ความภูมิใจ เอิบอ้อมใจ ว่าตนได้ใช้ทรัพย์ที่ได้มาด้วยชอบนั้น เลี้ยงชีพ เลี้ยงผู้ควรเลี้ยง และบำเพ็ญประโยชน์
๓	อนนสุข	สุขเกิดจากความไม่เป็นหนี้ หมายถึง ความภูมิใจ เอิบอ้อมใจ ว่าตนเป็นไท ไม่มีหนี้สินติดค้างใคร
๔	อนวัชชสุข	สุขเกิดจากความประพาสไม่มีโทษ หมายถึง ความภูมิใจ เอิบอ้อมใจ ว่าตนมีความประพาสสุจริต ไม่บกพร่องเสียหาย ใดๆ ตีเียนไม่ได้ ทั้งทางกาย วาจา และทางใจ

ตาราง : การจัดสรรทรัพย์ ๔

โกคิวิภาค คือ การแบ่งโกคิเป็น ๔ ส่วน หลักการแบ่งทรัพย์โดยจัดสรรเป็น ๔ ส่วน^{๑๔} ได้แก่

๑	เอเคน โกเค ภุคเชชยุ	๑ ส่วน ใช้จ่ายเลี้ยงตน เลี้ยงคนที่ควรบำรุง และทำประโยชน์
๒	ทวิหิ กมมัม ปโยชเย	๒ ส่วน ใช้จ่ายลงทุนประกอบกิจการงาน
๓	จตุตถญญ นิธาเปยุ	๑ ส่วน เก็บไว้ใช้ในคราวจำเป็น

^{๑๓} อ.จตุกก. (ไทย) ๒๑/๖๒/๕๐.

^{๑๔} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม, หน้า ๑๒๘.

ตาราง : ประโยชน์จากทรัพย์ ๕^{๑๕}

โภคอาทิยะ คือ ประโยชน์ที่ควรถือเอาจากโภคทรัพย์อันสุจริตชอบธรรม มีอยู่ ๕ ประการ^{๑๖} ได้แก่

๑	เลี้ยงตัว มารดาบิดา บุตรภรรยา และคนในปกครองทั้งหลายให้เป็นสุข	
๒	บำรุงมิตรสหายและผู้ร่วมกิจการงานให้เป็นสุข	
๓	ใช้ป้องกันภัยอันตราย	
๔	ทำพลี ๕ อย่าง	ก. ญาติพลี คือ การสงเคราะห์ญาติ ข. อติถิพลี คือ การต้อนรับแขก ค. ปุพฺพเปตพลี คือ ทำบุญอุทิศให้ผู้ล่วงลับ ง. ราชพลี คือ บำรุงราชการด้วยการเสียภาษีอากร เป็นต้น จ. เทวดาพลี คือ ถวายเทวดา หมายถึง ตักการะ บำรุงหรือทำบุญอุทิศสิ่งที่เคารพบูชาตามความเชื่อถือ
๕	อุปถัมภ์บำรุงสมณพราหมณ์ผู้ประพฤติปฏิบัติชอบ	

^{๑๕}ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๒๖๕/๒๑๑-๒๑๒.

^{๑๖}เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๗๑-๑๗๒.

ภาคผนวก จ.

หลักธรรมสำหรับสร้างความสัมพันธ์ด้านสังคม

หลักธรรมสำหรับสร้างความสัมพันธ์ด้านสังคม

ตาราง : มิตรแท้ ๔ ประเภท^{๓๖}

มิตรแท้		มิตรแท้	
๑.มิตรอุปการะ เป็นมิตรแท้ มีลักษณะ ๔ ประการ		๒.มิตรร่วมสุขร่วมทุกข์ เป็นมิตรแท้ มีลักษณะ ๔ ประการ	
๑	ป้องกันมิตรผู้ประมาท	๑	บอกความลับแก่เพื่อน
๒	ป้องกันทรัพย์ของมิตรผู้ประมาทแล้ว	๒	ปิดความลับของเพื่อน
๓	เมื่อมีภัยก็เป็นที่พึ่งพำนักได้	๓	ไม่ละทิ้งในยามอันตราย
๔	เมื่อมีกิจที่จำเป็นเกิดขึ้นก็ช่วย โภคทรัพย์ ให้ ๒ เท่าของทรัพย์ต้องการในกิจนั้น	๔	แม้ชีวิตก็อาจจะสละเพื่อประโยชน์ของเพื่อนได้

มิตรแท้		มิตรแท้	
๓. มิตรแนะนำประโยชน์ เป็นมิตรแท้มี ลักษณะ ๔ ประการ		๔. มิตรมีความรักใคร่ เป็นมิตรแท้ มีลักษณะ ๔ ประการ	
๑	ห้ามมิให้ทำความชั่ว	๑	ไม่พอใจความเสื่อมของเพื่อน
๒	แนะนำให้ตั้งอยู่ในความดี	๒	พอใจความเจริญของเพื่อน
๓	ให้ฟังสิ่งที่ยังไม่เคยฟัง	๓	ห้ามปรามคนที่นิินทาเพื่อน
๔	บอกทางสวรรค์ให้	๔	สนับสนุนคนที่สรรเสริญเพื่อน

^{๓๖}ดูรายละเอียดใน ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๒๖๐-๒๖๔/๒๐๕-๒๑๑.

ตาราง : ความสัมพันธ์หน้าที่ครอบครัวตามทศ ๖^{๑๔}

๑. ทศเบื้องหน้า หมายถึง บิดามารดากับบุตรธิดา			
ฝ่ายบุตรธิดาปฏิบัติหน้าที่ต่อบิดามารดา		ฝ่ายบิดามารดาอนุเคราะห์ต่อบุตรธิดา	
๑	ท่านเลี้ยงเรามาแล้ว เลี้ยงท่านตอบ	๑	ห้ามไม่ให้ทำความชั่ว
๒	จักทำกิจของท่าน	๒	ให้ตั้งอยู่ในความดี
๓	จักดำรงวงศ์สกุล	๓	ให้ศึกษาศิลปวิทยา
๔	จักประพฤติตนให้เหมาะสมกับความเป็น ทนายาท	๔	หาภรรยา (สามี) ที่สมควรให้
๕	เมื่อท่านล่วงลับไปแล้ว ทำบุญอุทิศให้ท่าน	๕	มอบทรัพย์สมบัติให้ในเวลาอันสมควร

๒. ทศเบื้องขวา คือ ผู้ที่ควรเคารพ หมายถึง ครูอาจารย์ศิษย์			
ฝ่ายลูกศิษย์ปฏิบัติหน้าที่ต่อครูอาจารย์		ฝ่ายครูอาจารย์อนุเคราะห์ต่อลูกศิษย์	
๑	ลุกขึ้นต้อนรับ	๑	แนะนำให้เป็นคนดี
๒	เข้าไปคอยรับใช้	๒	ให้เรียนดี
๓	เชื่อฟัง	๓	บอกความรู้ในศิลปวิทยาทุกอย่างด้วยดี
๔	ดูแลปรนนิบัติ	๔	ยกย่องให้ปรากฏในมิตรสหาย
๕	เรียนศิลปวิทยาโดยเคารพ	๕	ทำความป้องกันในทิศทั้งปวง

๓. ทศเบื้องหลัง คือ ผู้ตามมา หมายถึง บุตรธิดาภรรยา			
ฝ่ายสามีปฏิบัติหน้าที่ต่อภรรยา		ฝ่ายภรรยาอนุเคราะห์ต่อสามี	
๑	ให้เกียรติยกย่อง	๑	จัดงานดี
๒	ไม่ดูหมิ่น	๒	สงเคราะห์คนข้างเคียงดี
๓	ไม่ประพฤตินอกใจ	๓	ไม่ประพฤตินอกใจ
๔	มอบความเป็นใหญ่ให้	๔	รักษาทรัพย์ที่หามาได้
๕	ให้เครื่องแต่งตัว	๕	ขยันไม่เกียจคร้านในงานทั้งปวง

^{๑๔}ดูรายละเอียดใน ท.ป.า. (ไทย) ๑๑/๑๕๘-๒๐๔/๒๐๑๒-๒๐๑๖.

๔. ทิศเบื้องซ้าย คือ ผู้เคียงข้าง หมายถึง มิตรสหาย			
ฝ่ายมิตรปฏิบัติหน้าที่ต่อมิตรสหาย		ฝ่ายมิตรสหายอนุเคราะห์ต่อมิตร	
๑	การให้	๑	ป้องกันมิตรผู้ประมาทแล้ว
๒	กล่าววาจาเป็นที่รัก	๒	ป้องกันทรัพย์ของมิตรผู้ประมาทแล้ว
๓	ประพฤติดนให้เป็นประโยชน์	๓	เมื่อมีภัยก็เป็นที่พึ่งพำนักได้
๔	วางตนสม่ำเสมอ	๔	ไม่ละทิ้งในยามอันตราย
๕	ไม่พุดจาหลอกหลวงกัน	๕	นับถือตลอดถึงวงศ์ตระกูลของมิตร

๕. ทิศเบื้องล่าง คือ ผู้เป็นฐานกำลัง หมายถึง ลูกจ้างกับนายจ้าง			
ฝ่ายนายจ้างปฏิบัติหน้าที่ต่อลูกจ้าง		ฝ่ายลูกจ้างอนุเคราะห์ต่อนายจ้าง	
๑	จัดการงานให้ทำตามสมควรกำลัง	๑	ตื่นขึ้นทำงานก่อนนาย
๒	ให้อาหารและค่าจ้าง	๒	เลิกงานเข้านอนทีหลังนาย
๓	ดูแลรักษายามเจ็บป่วย	๓	ถือเอาแต่ของที่นายให้
๔	ให้อาหารมีรสแปลก	๔	ทำงานให้ดีขึ้น
๕	ให้หยุดงานตามโอกาส	๕	นำคุณของนายไปสรรเสริญ

๖. ทิศเบื้องบน คือ ผู้มีคุณความดีสูง หมายถึง พระสงฆ์กับพุทธศาสนิกชน			
ฝ่ายคฤหัสถ์ปฏิบัติหน้าที่ต่อพระสงฆ์		ฝ่ายพระสงฆ์อนุเคราะห์ต่อคฤหัสถ์	
๑	จะทำสิ่งใด ก็ทำด้วยความเมตตา	๑	ห้ามไม่ให้ทำความชั่ว
๒	จะพูดสิ่งใด ก็ทำด้วยความเมตตา	๒	อนุเคราะห์ด้วยน้ำใจอันดีงาม
๓	จะคิดสิ่งใด ก็ทำด้วยความเมตตา	๓	ให้ได้ฟังสิ่งที่ยังไม่เคยฟัง
๔	เปิดประตูต้อนรับ	๔	อธิบายสิ่งที่เคยฟังแล้วให้เข้าใจแจ่มแจ้ง
๕	ถวายปัจจัยเครื่องยังชีพ	๕	บอกทางสวรรค์

ภาคผนวก ข.

หลักธรรมสำหรับบุคคลในครอบครัวพึงยกเว้น

หลักธรรมสำหรับบุคคลในครอบครัวพึงยกเว้น

ตาราง : มิตรเทียม ๔ ประเภท^{๑๕}

มิตรเทียม คือ มิตรที่ไม่ดีไม่ควรคบ

มิตรเทียม		มิตรเทียม	
๑.คนที่ดีเอาแต่ประโยชน์จากผู้อื่นฝ่ายเดียว เป็นมิตรเทียม มีลักษณะ ๔ ประการ		๒.คนดีแต่พูด เป็นมิตรเทียมมีลักษณะ ๔ ประการ	
๑	เป็นผู้ถือเอาแต่ประโยชน์จากผู้อื่นฝ่ายเดียว	๑	กล่าวต้อนรับเรื่องที่เป็นอดีตไปแล้ว
๒	เสียน้อย ประการนาจะไ้มาก	๒	กล่าวต้อนรับเรื่องที่ยังมาไม่ถึง
๓	เมื่อตัวเองมีภัย จึงทำกิจของเพื่อน	๓	สงเคราะห์ด้วยสิ่งทีหาประโยชน์มิได้
๔	คบเพื่อน เพราะเห็นแก่ประโยชน์	๔	เมื่อมีกิจเกิดขึ้น เพราะหน้าก็แสดงความขัดข้อง

มิตรเทียม		มิตรเทียม	
๓. คนพูดประจบ เป็นมิตรเทียม มีลักษณะ ๔ ประการ		๔. คนที่เป็นเพื่อนชักนำในทางเลื่อม เป็นมิตรเทียมมีลักษณะ ๔ ประการ	
๑	เพื่อนทำชั่ว ก็คล้อยตาม	๑	เป็นเพื่อนที่ชักนำให้หมกมุ่นในการเสพของมีนเมา คือ สุราและเมรัยอันเป็นเหตุแห่งความประมาท
๒	เพื่อนทำดี ก็คล้อยตาม	๒	เป็นเพื่อนที่ชักนำให้หมกมุ่นในการเที่ยวไปตามตรอกซอกซอยในเวลาวิกาล
๓	สรรเสริญต่อหน้า	๓	เป็นเพื่อนที่ชักนำในการเที่ยวดูมหรสพ
๔	นินทาลับหลัง	๔	เป็นเพื่อนที่ชักนำให้หมกมุ่นในการเล่นการพนันอันเป็นเหตุแห่งความประมาท

^{๑๕} คุราละเยียดใน ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๒๕๔-๒๕๘/๒๐๓-๒๐๕.

ตาราง : อบายमुख ๔

อบายमुख คือ ช่องทางของความเสื่อม ความพินาศของทรัพย์ เหตุย่อยยับแห่งโภคทรัพย์ มีอยู่ ๔ ประการ^{๒๐} ได้แก่

๑	อิตถิธุดตะ	เป็นนักเลงหญิง นักเที่ยวผู้หญิง
๒	สุราธุดตะ	เป็นนักเลงสุรา นักดื่ม
๓	อักษธุดตะ	เป็นนักเลงเล่นการพนัน
๔	ปาปมิตตะ	คบคนชั่วเป็นมิตร

ตาราง : อบายमुख ๖^{๒๑}

อบายमुख ๖			
๑. คิดสุราและของมีนเมา มีโทษ ๖ ข้อ		๒. ชอบเที่ยวกลางคืน มีโทษอยู่ ๖ ข้อ	
๑	ทรัพย์หมดไปๆ เห็นชัดๆ	๑	ชื่อว่าไม่รักษาตัวเอง
๒	ก่อการทะเลาะวิวาท	๒	ชื่อว่าไม่รักษาลูกเมีย
๓	เป็นบ่อเกิดแห่งโรค	๓	ชื่อว่าไม่รักษาทรัพย์สมบัติ
๔	เสียเกียรติเสียชื่อเสียง	๔	เป็นที่ระแวงสงสัย
๕	ทำให้ไม่รู้จักร่างกาย	๕	เป็นเป้าให้เขาใส่ความหรือขำลือ
๖	ทอนกำลังปัญญา	๖	เป็นทางมาของเรื่องเดือดร้อนเป็นอันมาก

^{๒๐} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม, หน้า ๑๕๑-๑๕๒.

^{๒๑} คูราละเอียตใน ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๒๔๘-๒๕๓/๒๐๒-๒๐๕.

อบายมุข ๖			
๓. ขอบเขตวาดดูการละเล่น มีโทษอยู่ ๖ ข้อ		๔. ดิคารพนัน มีโทษอยู่ ๖ ข้อ	
๑	รำที่ไหนดไปที่นั่น เสียเวลา	๑	เมื่อชนะยอมก่อเวร
๒	ขับร้อง เสียเวลา	๒	เมื่อแพ้ก็เสียดาทรัพย์ที่เสียไป
๓	ดนตรี เสียเวลา	๓	ทรัพย์หมดไป ๆ เห็นได้ชัด
๔	เสภา เสียเวลา	๔	เข้าที่ประชุม เขาไม่เชื่อถือถ้อยคำ
๕	เพลง เสียเวลา	๕	เป็นหมิ่นประมาทของเพื่อนฝูง
๖	เถิดเทิงที่ไหนดไปที่นั่น เสียเวลา	๖	ไม่เป็นที่พึงประสงค์ของผู้ที่จะหาคุ้มครองให้ลูกของเขา เพราะเห็นว่าจะเลี้ยงลูกเมียไม่ไหว

อบายมุข ๖			
๕. คบคนชั่ว มีโทษ โดยทำให้กลายเป็นคนชั่วอย่างคนที่ตนคบมีลักษณะทั้ง ๖ ประเภท		๖. เกียจคร้านการงาน มีโทษทำให้การงานไม่เสร็จ ทรัพย์เก่าก็หมด ทรัพย์ใหม่ก็ไม่เพิ่ม เป็นลักษณะที่มักอ้างผิดวันประกันพรงมี ๖ ข้อ	
๑	นักการพนัน	๑	มักอ้างว่าหนานัก
๒	นักเลงหญิง	๒	มักอ้างว่าร้อนนัก
๓	นักเลงเหล้า	๓	มักอ้างว่าเย็นไปแล้ว
๔	นักलगของปลอม	๔	มักอ้างว่ายังเช้านัก
๕	นักหลอกलग	๕	มักอ้างว่าหิวนัก
๖	นักเลงหัวไม้	๖	มักอ้างว่าอึมนัก

ภาคผนวก ซ.

หลักธรรมสำหรับบุคคลในครอบครัวพึงปฏิบัติ

หลักธรรมสำหรับบุคคลในครอบครัวพึงปฏิบัติ

ตาราง : เบญจศีล /เบญจธรรม

หลักมนุษยธรรม			
ฝ่ายเบญจศีล ^{๒๒}		ฝ่ายเบญจธรรม ^{๒๓}	
๑	ห้ามฆ่าสัตว์	๑	เมตตากรุณา (ความรักปรารถนาดี)
๒	ห้ามลักทรัพย์	๒	สัมมาอาชีวะ (ประกอบอาชีพสุจริต)
๓	ห้ามประพฤติดีกในกาม	๓	กามสังวร (ไม่ประพฤตินอกใจ)
๔	ห้ามพูดเท็จ	๔	สัจจะ (ความจริง ความซื่อสัตย์)
๕	ห้ามดื่มสุราเมรัย	๕	สติสัมปชัญญะ (มีสติรู้ตัวอยู่เสมอ)

ตาราง : บุญกิริยาวัตถุ ๑๐

บุญกิริยาวัตถุ คือ ที่ตั้งแห่งการทำบุญ ทางทำความดี มีอยู่ ๑๐ ประการ^{๒๔} ได้แก่

๑	ทานมัย	การทำบุญด้วยการให้ปันสิ่งของ
๒	ศีลมัย	การทำบุญด้วยการรักษาศีลหรือประพฤติดี
๓	ภาวนามัย	การทำบุญด้วยการเจริญภาวนา หรือ ฝึกอบรมจิตใจเจริญปัญญา
๔	อปายนมัย	การทำบุญด้วยการประพฤติอ่อนน้อม
๕	เวชชาวจมัย	การทำบุญด้วยการช่วยขนขวายรับใช้
๖	ปัตติทานมัย	การทำบุญด้วยการเลี้ยส่วนแห่งความดีให้แก่ผู้อื่น
๗	ปัตตานุโมทนมัย	การทำบุญด้วยการยินดีในความดีของผู้อื่น
๘	ธัมมัสสวนมัย	การทำบุญด้วยการฟังธรรมศึกษาหาความรู้
๙	ธัมมเทศนามัย	การทำบุญด้วยการสั่งสอนธรรมให้ความรู้
๑๐	ทัญญูชุกัมม	การทำบุญด้วยการทำความเห็นให้ตรง

(ข้อ ๔,๕ = ศีลมัย, ข้อ ๖, ๗ = ทานมัย, ข้อ ๘, ๙ = ภาวนามัย และข้อ ๑๐ เป็นทั้งสามข้อ)

^{๒๒} ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๓๑๕/๓๐๒-๓๐๓, อภิ.วิ. (ไทย) ๓๕/๓๐๕-๓๑๑/๔๔๗-๓๕๓.

^{๒๓} อง.จตุกก. (ไทย) ๒๑/๕๑/๑๓๕.

^{๒๔} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม, หน้า ๕๔.

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อผู้วิจัย	:	พระสุพัฒน์ ฉายา อนาลโย นามสกุล พลรักษา
ชาติภูมิ	:	เกิด ๒๓ ตุลาคม ๒๕๒๖ ณ บ้านเลขที่ ๑๑๔ หมู่ ๔ บ้านกุฎรู ต.แวงน้อย อ.แวงน้อย จ.ขอนแก่น
บรรพชา	:	๕ เมษายน ๒๕๓๙ ณ วัดศรีธงชัย ต.แวงน้อย อ.แวงน้อย จ.ขอนแก่น โดยมีพระครูอมรคุณสาร เป็นพระอุปัชฌาย์
อุปสมบท	:	๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๗ ณ วัดศรีธงชัย ต.แวงน้อย อ.แวงน้อย จ.ขอนแก่น พระครูอมรคุณสาร เป็นพระอุปัชฌาย์ เจ้าอธิการบุญจันทร์ โฆสธมฺโม เป็นพระกรรมวาจาจารย์ พระวิชัย โชติธมฺโม เป็นพระอนุสาวนาจารย์
การศึกษา	:	จบมัธยมศึกษาชั้นเอก จากสำนักเรียนวัดตาลเรียง พ.ศ. ๒๕๔๑ จบชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จากโรงเรียนบาลีเตรียมอุดมศึกษา(มจร.) วัดมหาธาตุ กรุงเทพมหานคร พ.ศ. ๒๕๔๖ : จบพุทธศาสตรบัณฑิต (สาขาวิชา พระพุทธศาสนา คณะพุทธศาสตร์) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย รุ่นที่ ๕๓ พ.ศ. ๒๕๕๑
หน้าที่ปัจจุบัน	:	พระสอนศีลธรรมโรงเรียนวัดอมรินทราราม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร : พระวิทยาสำนักงานส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมและความมั่นคง แห่งสถาบันชาติ พระศาสนา พระมหากษัตริย์ วัดสะแกศ และ “กลุ่มเพื่อชีวิตดีงาม” : พระวิทยากรอบรมคุณธรรมจริยธรรมในโครงการบรรพชาสามเณร และอบรมเยาวชนภาคฤดูร้อน
ที่อยู่ปัจจุบัน	:	วัดพระยาทำวรวihar (คณะ ๒) ถนนอรุณอมรินทร์ แขวงบ้านช่างหล่อ เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๓๐๐